

Helsingfors/Mariehamn 28.10.2020**Nr 48/20****Hänvisning** Ålands lagtings skrivelse
2.10.2020, nr 223/2020.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om ändring av landskapslagen om radio- och televisionsverksamhet, antagen av lagtinget 2.10.2020.**Landskapslagens huvudsakliga innehåll**

Genom landskapslagen implementeras Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/1808 om ändring av direktiv 2010/13/EU om samordning av vissa bestämmelser som fastställs i medlemsstaternas lagar och andra författningar om tillhandahållande av audiovisuella medietjänster (nedan ändringsdirektivet) i landskapslagstiftningen. I enlighet med ändringsdirektivet innehåller landskapslagen bestämmelser om videodelningsplattformstjänster, varmed avses en tjänst eller en särskiljbar del av tjänsten som har som huvudsakligt syfte att i kommersiellt syfte tillhandahålla allmänheten program eller användargenererade videor för vilka leverantören av videodelningsplattformen inte har redaktionellt ansvar.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt 18 § 1 och 20 punkterna i självstyrelselagen för Åland tillkommer lagstiftningsbehörigheten landskapet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt om postväsendet och rätten att utöva rundradio- och televisionsverksamhet med de begränsningar som följer av 27 § 4 punkten. Enligt självstyrelselagens 27 § 4 punkt har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om förhållandet till utländska makter med beaktande av bestämmelserna i 9 och 9a kap. Landskapets behörighet innefattar även rätten att bestämma om villkoren för utsändande och mottagande av radio- och televisionsprogram.

Landskapslagen berör även näringsverksamhet på vilket område lagstiftningsbehörigheten med vissa undantag tillkommer landskapet enligt 18 § 22 punkten i självstyrelselagen.

Enligt 27 § 1 och 2 punkterna i självstyrelselagen tillkommer lagstiftningsbehörigheten riket i fråga om stiftande, ändring och upphävande av grundlag samt avvikelser från grundlag samt i fråga om bl.a. utövandet av yttrandefriheten. Grundlagens 12 § garanterar yttrandefriheten. Till yttrandefriheten hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Närmare bestämmelser om användning av yttrandefriheten utfärdas genom lag.

Landskapslagens 3 § förutsätter tillstånd för att utöva en verksamhet som innefattar radio- eller televisionssändning, om sändningen sker i ett markbundet elektroniskt kommunikationsnät som fungerar med hjälp av radiovågor som utbreder sig fritt. Detta slag av koncessionsreglering bör bedömas med tanke på den i 12 § i grundlagen tryggnade yttrandefriheten och den i 18 § 1 mom. föreskrivna näringsfriheten. De rättigheter som tryggas genom bestämmelsen om yttrandefrihet gäller även rundradio- och kabelsändningsverksamhet. I riket har den etablerade synen varit att det viktigaste målet för den allmännyttiga rundradioverksamheten har varit att trygga individens yttrandefrihet enligt 12 § i grundlagen (RP 13/2017 rd s. 9). Grundlagsutskottet har påpekat att koncessionssystemet ska garantera att alla de som bedriver televisions- och radioverksamhet får tillgång till radiofrekvenser på lika villkor och att det därmed skapas förutsättningar för att förverkliga yttrandefriheten i största möjliga utsträckning. Grundlagsutskottet har vidare förutsatt att bestämmelserna om förutsättningarna för koncession och koncessionens innehåll är tillräckligt exakta (GrUU 8/2002 rd, GrUU 26/2001 rd. och GrUU 19/1998 rd). Kriterierna för beviljande av tillstånd har intagits i landskapslagens 3c § 1 mom., vilka enligt Ålandsdelegationens bedömning bör anses uppfylla de krav som beskrivs ovan. I landskapslagens 3c § 2 mom. anges de grunder på vilka landskapsregeringen kan neka tillstånd. Förutom att tillstånd kan nekas om det finns uppenbar anledning att sökanden bryter mot landskapslagen anges även att sökanden misstänks för vissa i strafflagen kriminaliserade grova brott. Motsvarande brott uppräknas även i landskapslagens 6 § 2 mom., 10 § 1 mom. och 28 § 1 mom., och föranleder inte några anmärkningar från Ålandsdelegationens sida. I landskapslagens 3a § har intagits bestämmelser om anmälningsplikt. En anmälningsplikt har inte ansetts strida mot 18 § i grundlagen, om myndigheten inte fattar beslut med anledning av anmälan (RP 98/2020 rd s. 319 jämte hänvisningen till 10/2012 rd).

Jämlikt landskapslagens 3 § 3 mom. ska för ett tillstånd betalas en avgift till landskapet enligt vad landskapsregeringen prövar vid meddelandet av tillståndet. Grundlagens 81 § 2 mom. förutsätter att grunderna för avgifter anges i lag. Bestämmelsen i landskapslagen är rätt

knapphändig, men i den har intagits en hänvisning till landskapslagen om grunderna för avgifter till landskapet. Bestämmelsen kan med stöd av 18 § 5 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

I landskapslagens 7 § har intagits bestämmelser om program skadliga för barn som inte får sändas samt i 30 § om åtgärder för skyddande av barn i videodelningsplattformstjänster. Grundlagens 12 § berättigar till intagande i lag av sådana begränsningar i fråga om bildprogram som är nödvändiga för skydd av barn, varför bestämmelser härom kan intas i landskapslagen.

Landskapslagens 4 § innehåller bestämmelser om ett tillstånds- och anmälningsregister. Registret kan innehålla personuppgifter. Regleringen av personuppgifter berör ett rättsområde som inte särskilt omnämns i självstyrelselagens uppdelning av lagstiftningsbehörigheten mellan landskapets och rikets lagstiftande organ. Lagstiftningsbehörigheten bör därför bedömas utgående från de rättsområden landskapslagstiftningen kan beröra. Regleringen av personuppgifter berör dock även det i grundlagens 10 § tryggade skyddet för privatlivet. Nämda lagrum förutsätter att närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Landskapslagens 4 § berör således de i 2 kap. i grundlagen angivna medborgerliga rättigheterna, på vilket område lagstiftningsbehörigheten tillkommer riket jämlikt 27 § 1 punkten i självstyrelselagen. Till de frågor som utifrån bestämmelsen om de grundläggande fri- och rättigheterna i 10 § 1 mom. i grundlagen absolut bör regleras i en lag har ansetts åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, de registrerade personuppgifternas innehåll, ändamålen för vilka uppgifterna får användas inbegripet uppgifternas tillförlitlighet och deras förvaringstider, rätten att överlåta registrerade uppgifter samt den registrerades rättsskydd. Det samma gäller i vilken utsträckning dessa uppgifter skall registreras och hur ingående på lagnivå (se t.ex. GrUU 14/1998 rd och GrUU 1/2018 rd). Enligt 4 § 3 mom. i landskapslagen om radio- och televisionsverksamhet ska landskapslagen om dataskydd inom landskaps- och kommunalförvaltningen iakttas om personuppgifter behandlas i registret. Skyddet för personuppgifter regleras ingående i EU:s dataskyddsförordning, vilken sist nämnda landskapslag preciserar och kompletterar. Med anledning härav föranleder landskapslagens 4 § inte några anmärkningar från behörighetssynpunkt.

Ålandsdelegationen noterar i sammanhanget med tillfredsställelse att i landskapslagens 7 § 3 mom. och 30 § 3 mom. har intagits förbud mot användning av personuppgifter för kommersiella ändamål. Såsom ovan noteras har dessa paragrafer intagits i syfte att skydda barn.

Enligt självstyrelselagens 27 § 30 punkt har riket behörighet i fråga om mediciner och produkter av läkemedelstyp samt enligt lagens 29 § 1 mom. 4 punkt i fråga om alkohollagstiftningen med undantag

av tillstånd för utskänkning av alkoholdrycker. Denna behörighetsfördelning har beaktats genom hänvisningarna i landskapslagens 16 §, som berör begränsningar i fråga om kommersiella meddelanden, till alkohollagen (FFS 1102/2017) och läkemedelslagen (FFS 395/1987). Enligt självstyrelselagens 27 § 10 punkt har riket lagstiftningsbehörighet även i fråga om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet, främjande av konkurrens och konsumentskydd. Beträffande videodelningsplattformstjänster finns hänvisningar till nämnda rikslagar i landskapslagens 28 och 29 §. Hänvisningen i landskapslagens 29 § 3 mom. till 214 § 1 mom. torde avse 214 § 1 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (FFS 917/2014). Hänvisningarna kan intas med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen, eftersom rikslagstiftningen ska följas beträffande angelägenheter som utgör riksbehörighet även inom verksamheter som hör till landskapets behörighet. Begränsningarna i landskapslagens 23 § gällande produktplacering, som även berör angelägenheter som utgör riksbehörighet, överensstämmer med begränsningarna i artikel 11 i ändringsdirektivet, varför inte heller de föranleder några anmärkningar i behörighetshänseende.

Enligt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen utgör förhållandet till utländska makter riksbehörighet med beaktande av stadgandena i 9 och 9a kap. Självstyrelselagens 9 kap. reglerar internationella förpliktelser, medan lagens 9a kap. reglerar ärenden som gäller Europeiska unionen. När åtgärder vidtas i Finland med anledning av beslut som fattas inom Europeiska unionen är lagstiftningsbehörigheten och behörigheten i förvaltningsärenden för Ålands del fördelad mellan landskapet och riket på det sätt som anges i självstyrelselagen. Vid tillämpningen av hänvisningarna i landskapslagens 10 § 3 mom. till 3.2. och 3.3. i ändringsdirektivet bör det i självstyrelselagens 9a kap. stadgade förfarandet gällande beredningen av unionsärenden och kontakterna med Europeiska kommissionen följas. Då det gäller den interna kompetensfördelningen mellan riket och landskapet är det landskapets sak att se till att unionsrätten genomförs i landskapet till den del en fråga hör till landets behörighet, och enligt självstyrelselagen ankommer på landskapet. Artikel 30 i ändringsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna ska utse en eller flera nationella tillsynsmyndigheter som ska vara juridiskt åtskilda och funktionellt oberoende av regeringen och alla andra offentliga eller privata organ. Tillsynsmyndigheternas befogenheter ska framgå av lag och myndigheterna ska utöva dessa befogenheter på ett opartiskt och öppet sätt. I enlighet härmed anges i landskapslagens 38 § att för granskning av ett program som förekommit i en radio- eller televisionssändning eller i beställ-tv och för andra i lagen angivna uppgifter finns en programnämnd. Programnämnden, som tillsätts av landskapsregeringen, ska vid utförandet av sina uppgifter vara oberoende i förhållande till landskapsregeringen. För att säkerställa att programnämnden är oberoende intas i landskapslagen grunderna för när landskapsregeringen kan skilja en medlem från sitt uppdrag. Enligt lagens 38 § 5 mom. kan det ske endast om 1) medlemmen inte längre förmår fullgöra sitt

uppdrag på behörigt sätt, eller 2) medlemmen fortgående eller på ett väsentligt sätt bryter mot sin tjänsteplikt eller försummar den fortgående eller på ett väsentligt sätt. Genom intagande av dessa grunder, som motsvarar uppsägningsgrunderna för tjänstemän i 38 § 2 mom. 2 och 3 punkterna i tjänstemannalagen för landskapet Åland, kan landskapslagens 38 § 5 mom. även anses vara förenlig med bestämmelsen om god förvaltning i grundlagens 21 § 2 mom.

Bestämmelser om vite och andra tvångsmedel kan intas i landskapslagen med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen har med beaktande av självstyrelselagens för Åland stadganden funnit att hinder för ikraftträdande av landskapslagen inte föreligger.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Pellonpää och Suviranta.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare